

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, п'ятниці і неділі,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улиці Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на поперед-
же застережене. — Рекламації неопе-
чатані вільні від оплати поштової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“

разом з „Рускою Радою“:

на цілий рік	20 K. — с.
„ пів року	10 „ — „
„ чверть року	5 „ — „
„ місяць	1 „ 70 „

Поодинокое число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерат
платні в Чернівцях.

Банкова промова пос. Н. Василька.

(із 31. мая 1905).

Не легка се задача забирати мені нині тут слово. Приходить ся помісувати з чоловіком, який є моїм особистим приятелем, а до недавня уважав ся моїм найбільш вірним союзником. Причина, для чого він тим союзником вже більше не є, для чого він свою цілу політичну минулисть подоптав і через те поставив нас, своїх старих союзників в положення, яке приневолює нас зайняти становище противне ему і его найновішим намірам — тих причин, кажу, не вилжив нам тут тов. др. Ончул — (як се й діє ся тоді, коли чоловік заступає ся за несправедливістю) із тою силою переконуючою, як се ми привикли від него чути, але тільки із вимовою і проворністю, покриваючи брак аргументів обрахованим попутанем подій і понять. (Признання). Его найновіший союзник, речник румунської, консервативної великої посілости др. Волчинський, той самий товариш, проти якого Аврель Ончул ту в палаті, як і поза нею так часто заступає принципи нашої партії дав нині пересолоджений миролюбністю вступ до виводів свого колишнього найбезогляднішого противника а нинішнього політичного союзника. І ему також маю я відповісти. При тім не сьміє мене покинути провідна думка, що предположене, над яким нині дебатує ся; якого полагати викидає довгими роками так горячо ціле населення краю, не надає ся до того, щоб викликало дебату, якої уровень і зміст

мавби пригадати дикі сцени соймові з давних літ, коли на них складали ся тільки особисті сварки, промови начинені обобільною лайкою. (Оплетки). Не легко дасть ся мені те зробити, бож воно дуже важко відповідати теперішнім союзникам панам Волчинському і Ончулові, не нагадуючи собі тої глибокої пропасти, що ділила політичні принципи їх обох, як подумаєш про ті бесіди, ті брошури і прочі принагідні вискази, яких зміст висипав так багато сьмітя на голови партії Волчинського, а яких автором не був ніхто янший як теперішній політичний союзник Волчинського — Аврель Ончул! Отже в інтересі справи — прошу панів мене хибно не розуміти — а не з прихильности до якої небудь сторони, хочу спробувати вилучити всі особисті моменти і в, так сказати-б, вимушеній реплії своїй обом бесідникам і за ними куляючому їх тов. Відманови з аргументами, які ще бідніші на зміст і цілком не переконуючі (Веселість) — навести ті річеві аргументи, які мають оправдати не тільки моє становище і становище моїх руских товаришів як також і цілого „Вільнодумного Союзу“, але які будуть — що можу з усею певністю сказати — відповідати переконанням що найменше великої більшости краю.

Плохеньке толковане др. Ончула.

Мої панове! Повстане і ціли колишнього з'єдинення заступників громад сільських, усіх міст і торговельної палати, з яких утворив ся спільний Союз без огляду на віроісповідні і конфесійні ріж-

ниці — хіба не були так поєднаною річчю, як се нам представив нині тов. др. Авр. Ончул. В цілі перефорсована кількох пропозицій в соймі мали, після его виводів, Румуні, Русини, Німці і Жиди відсунути на бік свої національні і конфесійні ріжниці і ріжниці інтересів та під назвою „Вільнодумного Союзу“ почали ту в соймі свою діяльність, щоби по укінченню тої задачі назад вернути на свої давні, ворожі, боеві становища. Можливо, що Аврель Ончул, як він є справді тим шовіністичним, націоналістичним агітатором румунським, яким він ся нам нині представив — вже тоді, як ми его уважали модерно думаючим, чистим демократом і наділили его з тої причини нашим довірем, леліав в своїм серці думку, щоб ужити нашого довіря для збудовання моста, який мав его назад завести на лоно так страшно по-ірно зненавиджених консервативних Румунів. Можливо, що ему при тім видавали ся его предположення відповідними на стовиці моста, які він тепер означає яко цілий зміст вільнодумної ідеї в краю. (Признання).

Мої панове! Мій приятель, тов. Штрахер зазначив тут нині влучно, як неограничене довіре покладав я в чистоту і тривкість переконань тов. Ончула. І мене болить дуже, що я мушу признати ся, як я тяжко обманув ся. Я мушу також додати, що я і ми всі, що з довірем піддали ся під провід Авреля Ончула були дурні, дуже дурні, коли мож поставити тверджене, що чесне довіре є ідентичне з глупотою. (На

самі заворушене). І як раз отсему нерозумови, випливаючому із довіря треба приписати те, що ми не заключили письмального договору із Авр. Ончулом і его товаришами, у яких би списано нашу програму. Мужі однакових думок, що довіряють собі, щось подібного звичайно не роблять. (Дуже влучно).

Задачі „Вільнодумного Союзу“.

Але-ж без ніяких заздалегідних умов несли всі члени нашої партії наші ідеї в народ підчас виборчої борби. Тими ідеями було змагане зробити народні елементи доспілими до кермованя; ідея, щоб із свободолюбних, толеранційних переконань населення, які на Буковині так глибоко вкорінили ся, зробити поміст для національного і віроісповідного миру, та аби через сей містити до ціли, якою мав бути якнайповніший розвиток національних сил краю; ідея щоб оминати все, що вело-б до розділу, а економічне і культурне уздоровлене населення, піднесене его просвітнього уровня через опіку над школами і уможливлене екзистенцій піонерів народної просвіти — учительства, мали бути кітом, щоб лучив всяке розділюване. Отсеї ідеї мали бути основою будучого добра нашої вітчизни, їх окупене приобіцковано населенню всіх народностей на сотках зборів. Ось

Матіас Ахер.

*)

Жидівський нарід і жидівська мова.

(Конець).

Жидівська мова перестала давно бути діалектом німецької. Вона на стільки німецька, на стільки і єврейська. Хіба на стільки, на стільки н. пр. англійська мова не є німецькою. Се ніяка мішанина, ніяка саламаха — так само як такою мішаниною не є н. пр. мова англійська. У нікого не знайдеть ся на стільки відваги, щоби англійській мові відмовити її питомого характеру, хоч докладно пізнає в ній усі елементи германських, романських та кельтських мов, що перемішують ся у ній густо з собою, так, як се впрочім річ має ся із іншими мовами: з німецькою, єврейською та славянськими. Та англійська мова є мовою могутнього народу, і на сьміх підняли-б того, хто посьміє би закинути англійській мові її поганого духа та тим самим подати у сумнів істноване англійського народу. Тимчасом східним Жидам хто не хоче, дивити ся в пальці. Тут кождий може собі говорити, що хоче, кождий може відмовити безпечно одноцільному народові, яким є східні Жиди, факту істнованя, його питомої мови, яка є його власністю. Та нехай собі ідеологія заперечують того, що для того, хто дивить ся на світ реальними очима, є річчю такою, якої заперечити годі: у них є могутна духовна

єдність, що не поносить страти під впливом ріжнородних елементів, у них є маркантні прикмети, що відповідають маркантним прикметам східних Жидів.

Але дійсність довго закривати буде годі. Бож східножидівський народ вже не стоїть більш тут рівнодушно перед соєю великою дійсністю, що групи та громади жидівського населення на півдні та заході Росії, у Галичині та Румунії, у Парижі, у Лондоні, у Нью-Йорку та Чикаго, у Південній Африці виказують зовсім однакову культуру. Він уже знає, що то значить, що як Жид із Варшави, Белостока або Одеси приїде до лондонського передмістя Whitechapel або ньюйорського Manhattan — що він і там дома: Його-ж там витають тою-ж самою мовою, що він говорить, довкола него лунають ті самі пісні, що він їх сьпіває, тою самою мовою пишуть поеми свої вірші. Жидівський народ дійшов до сьвідомости, що творить справді націю, якої будучність заперечена.

Таким чином жидівському робучому припадає слава і то головню завдяки його клясовому становищу: першому підняти діло відродження та розбудження жидівського народу. І тоді, як жидівський міщанський націоналізм стає нагадувати собі на жидівство, яке воно, як живе, як розвиваєть ся — російсько-жидівський пролетаріат уже давним-давом зорганізував ся у народню групу міжнародної соціальної демократії. І мимо усіх ворожих застій з боку пересяклої шовінізмом польської соціальної демократії, що чигає на її стан посідання, мимо ворогованя з боку російських і жидів-

ських антинародних доктринерів, жидівський „Бунд“ зріс до фактора, що рішає в справі вибореня свободи для Росії (Allgemeiner jüdischer Arbeiterbund in Lithauen, Polen und Russland). Його організаційна і агітаційна робота відрізняє, повна посьвяченя. Тисячами падають жертви на побоєвищах революції. А недавні події в Варшаві не потрясли нервами цілого сьвіта? І люди читають: Може се бути, щоб се були ті самі Жиди? Звідки у них взяла ся та ініціатива, звідки у них тільки довіря у силу своєї відпорности? А на ті питання відповісти більше не має як: що ті люди не повівають більш прапорами чужих народів, але й свого не ховають уже по синагогах, не ждуть більше „Сіона“, щоб на йому застромити його! — „Ми тут родили ся — кажуть вони, — тут наше родиме право, як воно є родимим і для інших людей, ми тут не лиш людьми, але й народом“. В боевій прокламації, що її видала партія зимою сего року, читаємо що до слова оєв які домаганя жидівського пролетаріята:

1. Свободи культурного розвою, свободи запереченої законом та забезпеченої державою, свободи місцевої автономії, яку мають вести відповідні інституції.

2. Права покористовувати ся своєю мовою побіч державної у всіх державних та суспільних інституціях.

І чи-ж жидівський пролетаріат не має права робити те саме у Галичині та Буковині, що роблять їхні брати в Росії. А чому? Правда, що галицьке жидівство під впливом західно-австрій-

ських Жидів та задля польської нетерпимости не в силі було додержати кроку російському жидівству; правда, що їхня участь у розвою так єврейської, як жидівської мови розмірно невеличка, що асиміляційні та ультрасіоністичні стремління у них сильніші, чим у Росії. Ще й се правда, що вони до сьогодні не відмовили ся ще служити панам „свише“, а між народами робити службу Мошків. Але хіба-ж тому, що вони набрали на себе тільки провин, тільки гріхів, мусять все ще далі потанати у болоті? Хто в силі приневолити їх до того, щоби самі себе закопували живцем у власну домовину і то тоді, коли сам народ рве ся до того, щоб воскреснути? Хто в праві загородити галицьким Жидам дорогу до нормального національного життя, коли вони хотять нею іти? Хто посьміє се зробити, а потім мати ще чого грати роллю такого, що з соціалістичного становища оцінює рівні права людей народів?

На ніщо не здасть ся така їхня робота панам Дашиньским і його приятелям, на ніщо не придасть ся вона їхнім наслідувачам між буржуазією. Розвій жидівської сьвідомости не буде дивити ся на те, чи хотять его самодержавні та темні інстинкти тих панів, що чомусь присвоїли собі право рішати про національність других. І в Галичині і на Буковині прийдуть до сьвідомости, хто вони є і під своїм чесним, але власним прапором стануть з часом фактором, з яким будуть мусіти числити ся.

*) Початок сеї статі поміщено в ч. 66—7 „Буковини“.

такі були ідеї „Вільнодумного Союзу“ а мабуть також тодішнього его провідника, отсега самого Авреля Ончула! (Тримкі оплески).

Дідичі а вільнодумство.

Після погляду товариша Ончула через ухвалу виборчої реформи будімо вичерпано головну точку програми „Вільнодумного Союзу“. Я припускаю, що ми вже находимося в соймі, який вибрано на основі нової, санкціонованої вже виборчої ординації. Мої панове! Чи-ж дідичі вишлють сюди із своєї куриї задля нової приязни п. Ончула вільнодумних послів? Чи задля сего домагаляся від нас дідичівська партія тамтого року за згоду на проект виборчої реформи побільшення мандатів із куриї великої посілости? Ох ні! Панове консерватисти — се треба їм в честь признати — хотять вірні своїм переконанням задержати тут у соймі своє дідичівське забороло. Як люди переконань боролися за свої консервативні ідеї і на основі нової виборчої реформи вишлють вони сюди тільки послів, що будуть мати такі самі принципи, послів, що так само як їх попередники, будуть мусіли опиратися вільнодумним ідеям. Після висказу товариша Ончула мають вільнодумні Румуни боротися плече об плече в купі з тими послами і то не тому, що вони наблизилися думками до „Вільнодумних“ тільки тому, що їх прислала сюди нова виборча реформа! Проти кого? Проти дотеперішних клубових товаришів Авреля Ончула в „Вільнодумнім Союзі“. І на те вела Ончулова партія свою безпримірну виборчу агітацію, що не знала стриму ні перед честію румунського дідича, ні сьвященника, що сотворила таке глибоке противенство між волоским мужиком і вчителем а волоскою інтелігенцією! Чого не пообіцявали тоді волоским виборцям сидіти тут волоскі послі? В яких фарбах малювали они консервативну румунську партію? А тепер як панове дохопилися до влади, як вони при помочи волоских консерватистів коштом виборців дінняли своїх цілий, заключили вони із своїми найзавзятішими противниками приязнь, без огляду на розпучливий крик своїх виборців, не думаючи навіть про те, в який бій вони їх вели, щоб тепер покинути їх на Божу волю без найменшого проводу.

До чого стреміли Вільнод. Волохи?

Мої панове, вільнодумні Румуни! Нині стало вже зовсім ясно, що великою ціллю Ваших вільнодумних ідей була банкова президія. (Живі признання). Щоб дійти до сеї цілі по карках Ваших виборців, ви не гордували ніяким средством. Провідник консервативних Волохів др. Волчинський хіба не заперечить мені, як я посвідчуся ним, що по волоских селах оголошено дідичів і панотців перед мужицким населенням прямо лишеними всіх прав. (Правда, так воно й було!) Я хіба буду на самім кінці тих, що ту агітацію осудять раз тому, що те, що про тих панів говорилося, було по більшій часті вірне, по друге знов здаєся мені, що інакшим способом годі було виратувати волоского мужика із пут дідичівсько-попівських. Але ся агітація мала служити ідеї, на яку писалося обома руками населене цілого краю за виімкою дідичівської куриї, а не заспокоєню особистих аспірацій, як се виходить із теперішнього поведе-

ня вол. вд. партії. Ось тут лежать брошури і памфлетні статі з під пера д-ра Авр. Ончула і д-ра Лупу, які в кождім постороннім мали викликати переконане, що навіть заключені там пересадження про крики заподіювані мужицтву, диктує переливаюча береги лють. (Бесідник показує фасцикул актів. — На сали заворушене). Мої панове, тепер з'єдинені Румуни, не бійтеся, я сих писем не стану відчитувати, щоб псувати Вам отсю слюбну ніч. (Сміх). Як я перше зазначив, не зроблю сего в інтересі справи і задля того, щоб удержати повагу, яка вщепилася в сю палату. Отсі акти повинні вам нагадувати те, про що ви забули в упоєнні побідкою із приводу сповнення Ваших особистих бажань, і що вам не пошкодило нині братати ся, що одначе вщиплено свого часу в румунську народну душу, а вона того так швидко певно не забуде. (Оплески і признання). Ми думали, що маємо до діла із заступниками ідеї, та нині мусіли ми переконатися, що се тільки дійшла влади поміж Волохами нова партія кількох осіб, получених між собою зв'язками споріднення, щоб задля успішного процвітання родинних інтересів поділитися властю із тими самими людьми, проти яких вони вели таку безпошадну боротьбу. До того-ж спосіб, в який заімпенізовано сю зміну фронту мусить нас, чесних і вірних союзників обурити як найглубше! Не треба було зовсім виставляти в посвідній годині домагання: „др. Лупу має стати доживотним президентом!“ як „або-або“ із погрозою з'єднання із консервативною партією. (Справді так!)

(Далі буде).

Політичний перегляд.

Із австрійського парламенту. В середу, дня 14. с. м., зібрався парламент австрійський, на нову посвятити сесію. На першій місці порядку денного, стояло предложене закона о конгресі, яким жадаєся нових 9 мільонів від держави на поліпшене платні духовенства. Крім соц. дем. також німецькі ліберали ухвалили голосувати проти предложення. По тридневній дискусії предложене віддано до бюджетової комісії. Відтак вибрано депутацію квоту з 5 членів, і приступлено до II. точки порядку денного: Справоздане комісії желізничної в справі будови льокальних желіниць. Посол Еленбоген підніс, що правительсто вважає тепер будову якоїсь ліній желізничної за концесію політичну і домагався уложення загальної програми будови желіниць льокальних, на що управитель мін. жел. Врба заявив, що правительсто має такий план. На засіданню з понеділка, президент повідомив палату, що Валевський зложив мандат і відтак приступлено далі до дискусії над желізницями льокальними, і по дискусії ухвалено правительственне предложене. У вівторок на початку ставити христ. соц. Вольмаер нагале внесене в справі побитя христ. соц. пос. о. Шляйхера, якого побивали робітники в С. Пельтен, куди він поїхав був, щоб вручити відзнаки признання кільком робітникам христ. соціальним. Вольмаер висказує в своїм внесенні обурення задля події, і жадає укарання винних. Так внесене, як і наглість прийнято. Відтак приступлено до першого читання провізорії бюджетової. Починаєся дискусія на законом каналовим. Пос. Скенне перестерігає перед видатками і є проти будови каналів. Відтак обради перервано. Шенерер зажадав, щоб комісія для унормовання відносин до Угорщини зібралася і заявила ся засадничо за розділом, та щоб тако

внесене в формі наглії ще в часі сеї сесії парламентови предложила. — Комісія желізнична ухвалила закон, в справі санації желізничної льокальної через Пінцгау, причім пос. Колшпер жадав удержання північної желізничної. — На середовім засіданню палати послів по інтерпеляціях і відповідях міністрів та по ухваленню нагани для посла Ельдерша, приступлено до першого читання бюджетової провізорії. Забрав голос президент міністрів барон Гавч і заявив, що правительсто стоїть при основах австро-угорської угоди з року 1867. Відтак перейшов до обговорення языкової справи в Чехії. В справі славянських паралельок на Шлезку правительсто поступить після внесення шлезкої Ради шкільної і поладодить справу так, щоб всі були вдоволені. Далі обговорював справу чеські і обіцяв, що в осені правительсто прийде перед палату з внесенням на упорядкування языкового питання в Чехії і на Мораві. Поладоджене языкового спору можливе лише в закондатній дорозі. Справа університету на Мораві зв'язана зі справою університетів взагалі. Правительсто предложить в осені проект закона, призначеного на реформу і піднесене висших шкіл 25 мільонів корон. Та квота буде призначена для існуючих вже університетів. На Мораві будуть утворені два нові університети, один німецький, другий чеський. В якій місцевості мають бути засновані університети, буде зависіти від порозуміння Німців з Чехами. Далі порушив бесідник закон о будові водних каналів, ухвалений в р. 1901 і заявив, що закон той переведе. Вікни просив палату о скорі ухвалені бюджетової провізорії. — На засіданню в п'ятницю по відповідях міністра Біляндта-Райта на інтерпеляції приступлено до першого читання провізорії бюджетової. По відповіді мін. Шенейха гр. Штернбергові, забрав голос консерв. рум. посол Попович, який важився доводити, що не правдою (!) є нібито православна церква на Буковині романізує ся. Русини дізнають все більше рівноправності, а навіть упривілейованія!!! (Отсі виводи, подиктовані волюнтаризмом аж кричать нелогічністю і невірністю, тож стрінуть ся із належною відпавою пос. Н. Василька. Ред.). Власть церковні православної церкви борються ся лишень проти заведення деструктивного національного дуалізму. Бесідник супроти безпримірної агітації Русинів проти тої церкви (ого!) порушує активоване вже цісарем санкціонованого конгресу церковного, що має складатися наполовину з сьвітських і духовних. По ній промовляв пос. Романчук, домагаючися в інтересі руского народу відділення східної Галичини від західної і заміни її на особну адміністраційну територію. Се зарадило би тому, щоб Вавель відновляв би ся за рускі гроші. Відтак критикував бесідник поведене адміністраційних властей в Галичині і ігратуло правительству такого добутку і успіху при виборах, як пос. Валевський, якого вибрано тільки завдяки надужитим виборчим. Бесідник підносить, що обов'язком правительства є справедливість, та зазначає, що доки австрійська політика зглядом Русинів не дізнає радикальної зміни, доти Русини мусять стояти в найострішій опозиції до кождого правительства.

Угорщина. По довгих надумуваннях, по численних заперечуваннях цісар так іменував бар. Феєрваро президентом нового урядничого „неполітичного“ кабінету, який того самого дня, як кабінет Тіса працює ся на аудієнції у цісря, представив ся цісареві. В посвідних днях бар. Феєрварі робив візити видним політикам і провідникам коаліції. Дня 20. с. м. відбув комітет опозиції довше засідане, на яким однодушно ухвалено в тім самім дни, кожді кабінет представити ся, поставити внесене на ухвалені ему вотум недовіря. Взагалі новий кабінет стрінувся на Угорщині зі загальним бойкотом. Опозиція его вже відразу не признавала, а навіть ліберали ухвалили не поперати урядничого кабінету, який не є конституційний, бо не опирає ся на більшість. В виду сего з гори сподівано ся що новий кабінет — се поронений плід, але не сподівали ся круги двірські сего, що фактично стало ся. Ото на засіданню сойму дня 21. с. м. коли новий кабінет лише явив ся на сали, опозиція стрінула его свистом і поганим. Феєрварі представив ся зі своїм кабінетом палаті і прочитавши пись-

мо, яким іменував его цісар президентом нового кабінету — заявив, що задачію его буде утворення правительства з посеред більшої. Тоді хотів Феєрварі відчитати друге письмо цісареві, та спротивив ся сему президент сойму Юст, жадаючи наперед поладодження першого рескрипту цісарского. Коли Феєрварі відкликав ся до палати, то по дискусії відкинено таки его жадане. Тоді міністри опустили салю, заявляючи, що „в виду ухвали, яка противить ся столітній традиції, правительсто покидає своє місце в соймі“. Тепер доперва мотивують Кошут і Тіса сеї vota недовіря до нового правительства, а по прийнятті внеску Кошута, відчитано другий цісарський рескрипт, яким відкликає ся сойм. Тоді бар. Банфі в імені коаліції заявив, що хотий рескрипт сей уважає коаліція незаконним і противним конституції, однак приймає его до відома. Відтак поставив резолюцію, в якій каже ся, що сойм відказує виплачуванню додатків до спільних видатків, та що сподіє ся, що муніципії не допоможуть до збирання не ухвалених податків і не ухваленого рекрута. Сю резолюцію прийнято при несприятливості лібералів одноголосно. Засідане замкнуло окликами на честь президента сойму. Тогож таки дня порішено вотум недовіря новому кабінетови також в палаті магнатів. Значить ся місія Феєрварого зустріла ся із найгіршою долею, яку можна собі було уявити. Справа відносин на Угорщині представляє ся нині вже так, що тут не одна партія, хоч вона й творить більшість, увійшла в конфлікт з короною. Ні, тут наступив вже конфлікт корони із цілим народом угорським, якого розв'язки не легко предвидіти. В п'ятницю прийняв бар. Феєрварого цісар в Брук, де він був в цілі інспекції армії.

Собачий лай.

(X) Із хвилею, як розпала ся давня соймова більшість, із хвилею, як для населення цілого краю стало очевидним, що панове, які згрупували ся около прапору на яким написали „великі реформатори“ приманчивий клич: „Дбаймо тільки про личні справи!“, що вони справу поступу і економічного піддвигнення цілого краю забалили — з тою хвилею усе сьвідоме населення краю мусіло на таку роботу обурити ся. Супроти такої етичної політики мусіла збудити ся відраза хіба в кождім чеснім серці, яке ще не занігренувало до тла брак моралі в політичному житті на Буковині. В виду сего мусіли люди, які так здророва поживили ся краєвим добром, які так тепло пошили ся при краєвим банку, якісь ратувати ся перед осудом публічної опії. Заперечувати очевидні факти було їх вже неможливо. Оттому те взяли ся вони нинішньої далеко переверотної тактики. Місто боронити себе стали нападати що раз новими очерченнями на виднїших людей із „Вд. Союзу“. До тогож приступивши самі до тіснїшої злуки членів свого народа, стали грошодути з усіх сил викликати якісь групи незадоволених проти провідників „Вд. Союзу“ такі між їхніми народами. Сю тактику примінено передовсім проти д-ра Стоцкого і д-ра Штраухера, рахуючи при тім на брак політичної бистроти у поодиноких інтелігентів руских і жидівських, коли вже наговорити про інші мотиви, які родять різних незадоволених. Те все мало утвердити становище всяких грошодуїв, а рівночасно підкосити становище тих, хто ратував честь краю, хто запротестував проти безпримірною розгарбування публічного гроша. Однак, як по макіавельски план придумано — то годі ему увінчатися бажаним успіхом, до чого причинила ся головню прямо нечувана безсоромність атакуючих, які не спиняють ся перед ніякими брїхнями перед ніякими клеветами, лишеними всяких фактичних підстав — що сходять на звичайний собачий лай.

Що найзамітнішє то те, що „прім“ в тім концерті грає орґан христ. Німців, тих самих Німців, що маючи в своїх руках низші, середні і висші школи на Буковині, присівши майже всі уряди — сьміють ся гордати про кривдні Німців на Буковині. Робить се Buk. Nachr., орґан л. Відмана, задля пресловутої „правдолюбивости“ — Wahrman om званого, що

по руских плечах дохопив ся мандату, аби тепер під покрешкою самооборони — нападати на руский нарід, его організації і організаторів. Робить се Відман, за яким так побиває „ся приятель і другий комендант“ руского учит. п. Кішпер. Послідню фазу нагінки на Русинів розпочали Buk Nachr. нотаткою, що ось то дідиці ходили до краєв. президента з просьбою о ратунок перед страйками, які приготувляють „Січі“! Довше розводили ся над єї звітом годі, бо нема ніякої запоруки, що він правдивий вже хочби тому, бо Buk Nachr. подали, що в ній взяли уділ др. Гальбан, Абрагамович і др. Вайсельбергер, а Gaz. Polska (Ч. 50) знов заявляє рішучо, що Абрагамовича в депутатах не було тільки др. Волчанський, та що про „Січі“ згадувано там лиш мимоходом, та що генерального страйку нема чого надіяти ся. Се одначе зовсім не поводило часописи Bukow. Rundschau, організови Гершка Чопа вже в недільнім виданю (ч. 4807) помістити ліктеву статю п. з. „Feuerwehrvereine als Brandstifter“, в якій на всі лади доказує ся, що завдяки др. Стоцькому стали „Січі“ розсадники передовсім ненависті антисемітської а також до всіх иньших націй і віроісповідань, яка має задокументувати ся катастрофою, що принесє краєви генеральний страйк пригтовлюваний на осінь по всіх „Січах“! „Січі“ — як пише Buk. Rund. — стали справдішними паліями, бо вони кидать лучина підпаду в товпу і то не без наміру, ні, в злочиннім намірі роздувати пожар. Треба лиш пройти ся по руских громадах і розслідити, що діють ті товариства, до чого вони доводять. Там оповідають Вам із слезами в очах про не одну зруйновану егістенцію (!), там знайдете не одну пусту хату (!), яку мешканці мусіли покинути, бо товариства „Січі“ упримрували, а то й унеможливили їм побут в громадї. І такі теревені йдуть in dulce infinitum. Та нан Гершко Чоп і его шрайбінгелес хіба не може мати претенсію, щоб ми із его продажно бруковою миточкою полемізували, тим більше що в его статі нема й одного факту на понерте того мнимого страшного терору „Січий“, які за долітний час свого істнованя безліч раз із нараженем свого життя ратували і жидів і панів і ні раз не допустили ся чогось протизаконного, або націхованого ненавистю до иньшого віроісповіданя або народу.

(Конець буде).

Письма з краю.

З Вашківців н. Ч.

„W Polsce jak kto chce“.

Так подумав собі презес чительні польскої в Вашківцях о. Марцелі Завадовскі, уряджуючи шовіністичні геци для Поляків, Русинів і Німців римо-католицкого обряду на тлі вшехпольських тендецій, пронизаних ненавистю до иньших народів Буковини. Щоби осягнути ту ціль спроваджує собі до поміщи „звядачи“ свого покрою зі Снятина, з Чернівців і т. п. і ті мають словом і ділом помагати о. Марцельови вчити его парокіян, що вони всі Polacy (!), що Буковина — се polska ziemia (!), що по польски сам Pan Jezus rozmawia, а хто важить ся инакше говорити — поповняє смертельний гріх і т. п. і т. п.

Одною з таких вшехпольських шовіністичних оргій був wieszorek, уряджений такими імпортованими елементами дня 11. червня с. р. Вечерок той понердив цілий ряд неформальностей і самоволі поповнений о. аранжером. — І так, о. Марцелі не уважав за відповідне про ту всю „шопку“ навіть повідомити політичну власть. — Коли Русини уряджують які спомини, чи вечериці, чи фестини, чи забаву, — то мусять виконати найменшу формальність, бо инакше старство не дозволить і розжене... І Русини ніколи сему і не противили ся, а приміювали ся до закону по всім его приписам, хоть приходило ся — особливо в початках н. пр. „Січі“ — по кільках разів поясняти певну квестію, хоть приходило ся за кожним таким поданем і поясненем оплачувати стемплі і т. п. Старство поводило ся супроти руских сторін з цілою енергією і з цілою строгістю. Пригадаю лише, що пер-

шого кошового вашківської „Січі“, п. Безпадка і всю старшину на урядове донесене ц. к. староства, потягав ц. к. повітовий вашківський суд до одвічальности за те лише, що з важких, а оправданих причин не повідомлено старство про уконституоване старшини „Січової“ в протягу трьох днів, як се приписує закон, дарма, що суд. не бачив в тім ніякої провини і всіх обжалованих увільнив від вини і кари. — Таких самих формальностей мусить придержуватись жидівське національне товариство „Zion“, і взагалі кождий, лиш о. Марцелька не обходять ніякі австрійські закони, бо у него закон: „W Polsce jak kto chce“.

І поплили на вечерку siarczyste пому на тему, що Буковина, се край властиво польський, бо Ольбрехт і иньші „брана“ проливали за него кров, що язык польський повинен бути ту признаний краєвим, та що повбивано граничні стовпи давньої шляхецької Польщі далеко поза Дніпро, попри Чорне море, попри Ясси і т. д. і т. д. Щоби показати, що се не мрій, що се і в практиці можна доконати, виставлено образ sceniczny w dwu odsłonach „Matka żyje“. Се річ взята з часів повстання польского з р. 1831, де представлено цілковиту побіду Поляків над ворогами, а немалі їм особи повивішувано і потрачено при бенгальським освітленю.

Можна собі уявити як „успокоючо“ поділяли на учасників такі шовіністичні, провокаційні промови і в слід за ними і таке представлено... Бережанський ойчулек упрявляє „козлівщину“ на цілій лінії...

І не від річи буде пригадати, що, коли свого часу вашківське товариство гімнастично-пожарниче „Січ“ задумало було виставити „Наталку Полтавку“, то старство ждало дозволу на те аж з правительства; — а тут о. Марцелько без жадного дозволу, ані навіть донесеня, уряджує шовіністичні шопки, провокує другі народи, виводікає „повстанє“ на сцену і т. п. і т. п. — Як на таку „роботу“ задивляє ся вашківське старство, не знаємо. Річ осудимо по ділам і об тім донесемо в своїм часі.

Вашківський.

Телеграми

з дня 24. червня 1905.

Відень. Бюджетова комісія прийняла нині після довшої дебати бюджетову провізорію.

Серет. На повітовій конференції серетського учительства вибрано мужами довіря надучителів Ронгуша і Носевича.

Буданешт. „Magyar Nemzet“ заявляє, що бар. Феєрварі вручив цісареві димісію свого кабінету з огляду на одержані заяви недовіря.

Петербург. Намісника Дального Востока Алексеева увільнено із дотеперішнього уряду, полишено ему лише уряд ген. адютанта і покинуто до державної думи.

Київ. Застрайкувала трамваєва служба; на всіх ліній рух вагонів спинено. — Тутешні часописи заперечують вістку, неначеб ген. губ. Клейбельс мав стати петербуржским ген.-губернатором.

Петербург. Коло Гумулін напад сильний японський відділ задну сторожу російську. Борба на правому крилі триває на цілій лінії.

НОВИНКИ.

Чернівці, 24. червня 1905.

Рільничі страйки на Буковині. Страйк виграла люди із Чункова і Василева. Дня 20. с. м. прибув до Чункова ц. к. староста із Кіцманя на просьбу депутатів страйкуючого комітету. Народа було зійшло ся велике множество, явили ся і дідиці із Василеня та Чункова. На злагоду тій були переслухані комітети страйкуючих сіл як також і пани. Нарід обьявив свою так гірку кривду, котру терпить із сторони хлібодавців. По довгих нарадах улагодили ся дідиці дати кукурудуз сапати на третину, але уже дідиши панщину від третину, бо добу робили в Чункові 5 день за морі, а в

Василеві 6 день даром від кожного морі взятого на третину. Отже через страйк скинули обі громаді ярмо панщини за третину. І плата за роботу стала тепер иньша. Пани кличуть до роботи і платять вже 50 крейцарів денно. До страйку платили 30 крейцарів. Хто ковтає, тому отворяє ся. — І. Б.

Повітова учительська конференція у Вишніци ухвалила і вислала вчера інсп. Омелянови Поповичови таку телеграму: „З нагоди розширення Вашого кола діяльности виражає повітова конференція свою утіху, засилаючи Вам найсердечніші благожелання. Никорович“. — На се наспіла той-ж днини на руки інсп. Никоровича, як голови конференції, така телеграфічна відповідь: „Світлій конференції дякую сердечно за довіріє, яке додає тені охоти і сили до дальшого щирого труду для руского шкільництва і учительства. Омелян Попович“.

Неграмотність Італії. Італія займає що до просвіти одно із найпошудніших місць. На сто Італійців, які покінчили 6 рік життя, припадає 48 круглих анальфабетів. Найгірше представляють ся просвітні відносини такі в кількохсотлітнім осідку напів і управи католицької церкви! Видно церковне правліне не дуже заходило ся коло народної просвіти, яку двигнути забрало ся тепер енергічно римська поступова інтелігенція, домагаючи ся побільшення шкіль і ліпшого ситування учительства, бо коли в Берліні видаєть ся на просвітні цілі що року пересічно на кожного мешканця, по 15 фр. 29 с., в Парижі 10 фр. 45 с., то в Римі тільки 8 фр. 58. В Петербурзі, резиденції Св. Синоду і Пободоносцева видає ся на ту ціль не цілу копійку! Розуміє ся, що ми під зглядом просвітним стоїмо далеко поза Італією, бо у нас є після послідньої конскрипції 64-10 проц. (в Галичині 56-49 проц.) крайних анальфабетів. Розуміє ся, що тут не слід промовчувати того, що в 1890. році було їх аж 79-27 проц. (68-23 проц.), а 1880. р. аж 87-49 проц. (77-12 проц.) Отже шкільництво робить значні поступи, бо ось 1885. р. ходило у нас до школи тільки 5.329 дітей, а 1900. р. підскочило те число на 72.401. Про розвиток школи дбають в першій лінії люди демократичних ідей, які бачуть будучність народу в селянській свідомості, а всі иньші чинники народну просвіту тільки спинють. Се поставити в належнім світлі дійсню прихильність до нар. просвіти нових товаришів Авр. Ончула — рум. дідиців і консерваторників і німецьких христосоціалів ала Відман, проти яких боре ся із всею рішучістю все поступове, але дійсно поступове учительство німецьких провінцій Австрії, бо вони радіб зробити із школи свою партійну домінію і спинити народну просвіту через знесенє обовязку шкільного, за чим агітують Кат. Schulvereine. На жаль у нас на Буковині є ще учителі, що ідуть під коменду таких людців, які лиш горлають про свою поступовість, яка є у них тільки пустим фразерством і мисленем очей для закрити ворожих затій проти нашого народа.

Державна російська земля. Після звіту бувшого міністра рільництва тепер опублікованого, мала російська казна 1. січня 1904 загально 246.000.000 десятин землі підчинених лісній управі, із чого 100 мільонів було вкритих лісами. Найбільше є їх в губ. волинській і подільській. Російський уряд сеучи найбільші доходи із українських земель, допускає ся рівночасно найважчого угніту супроти нашого народу. Але час пробудження України, а заразом кенець єї визвоку і топтаня російським абсолютизмом хіба вже не далекий.

124 годин живцем під землею. У віторок минушого тижня завалило ся опцмроване шибу в Верне, при чім двоє робітників погябло на місці, багато було ранених, а один остав ся в ямі погребаний живцем. Богато робітників забрало ся сейчас до роботи, щоб засипаного добувати. Насамперед треба було засипаному достарчити воздуха і живности, бо праці над відгребанем мусять довго тревати. В тій цілі треба було повертїти 16 і пів метра грубу шибку камінну, щоб через ню подати живність. По чотирох днях справді удало ся робітникам подати ему молоко і воду салпереску — після припису лікаря. Засипаний машиніст стратив в темноті рахубу часу і через отвір сухим, тихим го-

лосом питає ся своїх спасителів кілько тижнів він вже пробуває під землею. Через тих чотири дні і чотири ночі кормив ся він лише скапающею зі стін водою. Працюючих над его виратованем він беззастанними окликами і стуканем заохочував до скоршої роботи. Робота над відгребанем йшла день і ніч. В понеділок по полудни усунено послідні трудности. Висохлого, з запалими очима і лицами, цілком безсильного найшли его робітники майже без життя по 124 годинах погребаня під землею. Коли его прикликано до притомности, з плачем дякував він спасителям і просив завести его до дому, до родини.

Оповідки і т. п.:

Личні вісті. Пос. Ник. Василько після коротенького побуту в Чернівцях знова повернув до Відня. — Віцемаршалок краю др. Ст. Смал-Стоцький повернув вже із Відня, де брав уділ в заїданих державній господарської ради. — Пос. Єр. Пігуляк занедужав вчера так поважно, що перевезено его на лічене до кр. шпиталю. Можемо одначе заспокоїти нашу громаду, що житю ш. посла не грозить ніяке безпосередне небезпеченство.

На загальні збори „Селянської Каси“ запрошую конечно всі каси поміщичі і щадничі на неділю дня 25. червня 1905 о 3-ій годині по полудни. Справи важні. Запрошую також і членів старшини та ради надзорчої. Копшта на жадане „Селянська Каса“ звертає. — Др. Стефан Смал-Стоцький.

Із ц. к. університету. Деканом філ. відділу вибрано проф. догматики др. Василя Гаїну, дек. вид. правн. проф. статистики др. Рошмана Герберга, сенатором проф. держ. права др. Йосифа Лукаса, деканом вид. філ. вибрано проф. старинної історії др. Кромаєра, а сенатором проф. клас. філ. др. Юлія Ігнера.

Малий фейлетон.

Під розвагу клеветникам.

Один нерозумний чоловік, довідавшись, що Будда вчить відплачувати добром за зло, прийшов до него і став его ганьбити. Будда мовчав, та милосердяв ся над его глупотою.

Коли чоловік скінчив ганьбити, Будда поспитав: Сину, коли чоловік не возьме дару, який ему дають, то до кого сей дар буде належати?

„Буде належати до сего, хто его зразу давав.“

„Мій сину, сказав Будда, ти ганьбив мене, але я не приймаю від тебе сих ганьблячих слів і прошу тебе задержати їх для себе. Чи не будуть вони для тебе причиною жури та смутку? Як відгомін все іде за голосом, а тїнь за предметом, котрий єї кидас, так певно жура постигне кожного, хто робить зліччя.“

Коли чоловік не відповідав нічого, говорив Будда дальше:

„Недобрий чоловік, що чорнить праведника, подібний до того, хто плює на небо; неба він не оплює, але слина упаде таки на его власне лице і его замаже.“

„Хто чорнить ближнього, подібний до того, що кидас порох на другого, коли дует протівний вітер. Порох не досягне его жертви, але завернесь назад і засипле ему самому очи. Чесному чоловікови не можна пошкодити, а те дяко, яке лихий чоловік хоче спровадити на праведника, всегда верне до него самого.“

Надіслане.

Подяка. Отсим складаю найсердечнішу подяку Вп. пану радникови правительства, директорови шпиталю, др. В. Филиповичеві за виділенє мене з тяжкої недуги зручно виконаною операцією і почуваю ся до тим більшої вдячності для Него, що на слабости моїй, яка мене мучила від півтора року, не могло пізнати ся багато лікарів, а також і спеціалістів професорів у Відні. — З глибокою вдячністю Модест Левицький, конц. жемізіниць.

Панове, що побрали календарі Рускої Ради в розпродаж, зволать безпоровочно найдальше до 30-го червня с. р. прислати гроші або календарі, бо крайня пора вже вирівнати рахунок друкарні. З поважанем Ів. Захарко.

Фабрика карпатських косів Мінцер і Спілка

ВІДЕНЬ 9/3.

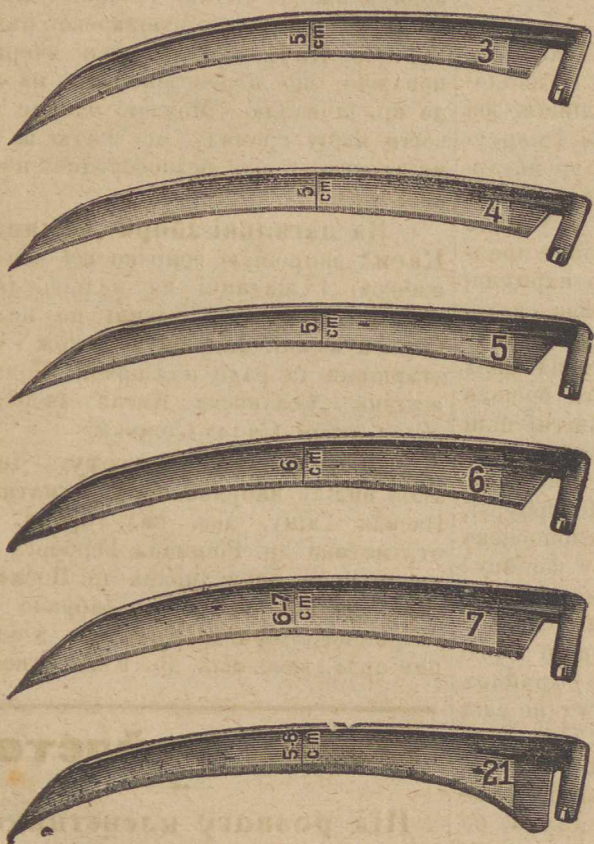
ЗА КОЖДУ НАШУ КАРПАТСЬКУ КОСУ ЗІ ЗНАКОМ ОХОРОНИМ:

даємо повну

Коли яка коса показала би ся невідповідна,

Остерігаємо перед наслідуванням.

ФОРМИ КОСІВ.

ЦІНИ КОСІВ В КОРОНАХ:

Довжина коси в см.	№ 3, 4, 5 по серед. 5 см. у пятаки 7 см.	№ 6 по серед. 6 см. у пятаки 8 см.	№ 7 по серед. 6-7 см. у пятаки 9 см.	№ 21 по серед. 5-6 см. у пятаки 14 см.
	К	К	К	К
50	1.20	1.60	1.70	1.90
55	1.30	1.70	1.80	2.—
60	1.40	1.80	2.—	2.10
65	1.50	1.90	2.10	2.20
70	1.60	2.—	2.20	2.30
75	1.70	2.10	2.30	2.40
80	1.80	2.20	2.40	2.60
85	1.90	2.30	2.50	2.80
90	2.—	2.40	2.60	3.—
95	2.20	2.60	2.80	3.30
100	2.40	2.80	3.—	3.60
105	2.60	3.—	3.25	4.—

Галицька коса № 3, 4, 5 — до трави і збіжа.
Спеціальна коса № 6 — до пшеники і козців.
Німецька коса № 7 — до збіжа і шуварів.
Французька № 21 — до спірної кісби.

УСЛОВИНИ ДОСТАВИ І ЗАПЛАТИ.

Ціни подані в коронах. Товар висилаємо тільки за попередньою (Nachnahme), поштою або залізницею. За упаковане і висилку не починаємо собі нічого. Пересилку поштою оплачуємо самі, а побирацям починаємо тільки чисту поштову таксу т. е. за 5 клг. — 60 сот.

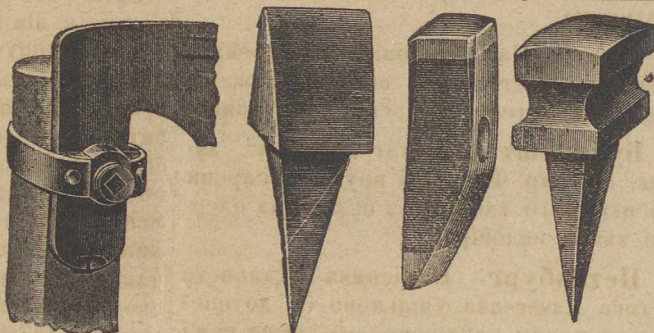
МЕНШЕ ЯК 3. КОСИ НЕ ОПЛАЧУЄТЬСЯ ВИСИЛАТИ.

При замовленні 10 косів — додаємо 1 косу безплатно яко премію.
При замовленні 20 косів — додаємо 2 коси безплатно, а побирацям за перевіз нічого не починаємо.

Крамницям особливий рабат.

Перстень до коси . . . . . — 25 Н.
Брусик карпатський . . . . . — 30 „
Молоток до клепання 1/2 клг. ваги . . . . . 1.20 „
Бабка вістра або плоска . . . . . — 80 „
Бритва англійська з футералом . . . . . 2.50 „

60 (2-3) н.

Новостворена Молочарня

в Березові Середнім
п. Іосо via Коломия,

пошукує сталих відбира-
телів на масло десерове,
котре продає ся по **2 Кор.**
40 сот. за 1. клг.

Найлучше і вже випробоване
средство на ревматизм єсть
NERVOL

аптека др. Ю. Францога
в Тернополі.

Се є знамените умиряюче средство до
натирання против всяких ревматичних
болів, простуджених, ломаних костей, пле-
чий гістця і нервових недуг. Прошу ува-
жати на напис „Nervol“ і не при-
мати ніяких „Нервотонів“.

Ціна флакона 80 сот. 10 флаконів (фля-
шчок) 8 кор. з оплатою і упаковкою.

Г. ФАЙЛЕС

усувач нагніток

Чернівці,

ул. Руска ч. 8.

Друкарня
„Рускої Ради“
виконує всі
лякі роботи
скоро і дешево.

Маю честь подати до відомости Вп. Публіки, що

62 (2-2)

ЗАВЕДЕНЕ КУПЕЛЕВЕ БУРКУТ

930 м. п. п. м. в косівській повіті п. Жабе, буде отворене сего року
з днем 1. липня. — Прошу спішитись з замовленням помешкань.

З глибоким поважанем **ТЕОФІЛА ЛАКУСТОВА.**

(По всякій інформації прошу удаватись до мене під адресою: Т. Лакуста в Жабю п. Жабе Гал.)

Передплатуйте
і
розповсю-
джуйте

„Буковину“

Річна передпл.
враз із „Рускою
Радою“ 20 Кор.

Склад товарів Б. Бальтінестра молодшого

Чернівці, улица Головна-Енценберга ч. 3.

Поручаю найбільший вибір літніх артикулів після найновішої моди.

Парасолі від сонця, чисті шовкові з наймоднішими ручками. Чорні En tout cas (гара-
нція через один рік, у всіх модних краках. Цигарниця і прочі подібні артикули після по-
свідної моди. Парасолки дитинячі, парасолі від дощу, для панів, пань і дітей, різного рода.

Товари обувні з американської фабрики Hathaway Soule & Harrington в Бостоні. Са-
мостійна продаж обуви з Boxealt і Chevreaux, черевики систему д-ра Лямана і сандалки
Кнайпа, півчеревики домові і різні найліпшої якості для панів і дам як також черевики
до вирав гімнастичних.

Артикули шпортові. Відбивачі до гри Lawn-Tennis, бальони, болці, шапки і т. п.
до того прибори.

Рукавички Glacé, Chair, шовкові, півшовкові, à jour всілякого рода. Паньчохи, дамські
сітки, паньчохи для дітей найліпший виріб, сіткові кафтанчики, зарукавочки у всіх мод-
них краках.

Капелюхи найліпші Panama, Abanilla флорентинські, з рижової соломки, най-
ліпших заграничних фабрика- тів для панів, пань і дітей.

Дамські шпортові шапочки англійські в різних краках, найліпших фабрика- тів.

Капелюхи фільцові легкі літні після моди, в різнородних краках

Шапочки для панів дитячі з різного штофу і різної сорти звичайні і до подорожи.

Біле з правдивого англійського зефіру, в десень, білі пікові, гладкі, фалдовані під гаран-
тисю. Ковнярики і маншети, білі і в краках.

Краватки тукраєві і англійські, кожного місяця нові.

Артикули до подорожи. Найліпший вибір валізок, куфрів, нуделок, ташок, клун-
ків і ремінців до пакування, касет, цигарових мішочків, нецезарків, пледів, мішків на біле,
дамських мошонки на дорожності і т. д.

Склад гойдіярської фабрики обуви А. Л. Porper.

Видає товариство „Руска Рада“, в Чернівцях.

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.

За редакцію відповідає: Іван Захарко